

Hitler ensenya a Göring una obra de Hans Makart comprada per ell. A la dreta, el

El gran curador

La historiadora de l'art Birgit Schwarz aporta una nova visió sobre el paper de Hitler en el robatori d'art més gran de tots els temps.

Agost de 1942. La carta va sortir del quarter general del *Führer*. “El *Führer* ha quedat molt satisfet”, s’hi deia. El *Führer* donava les gràcies. El *Führer* –s’hi aclaria educadament– en volia més.

L’escrit l’havia dictat Martin Bormann, cap de la cancelleria del partit. Anava dirigida a Hans Posse, director del museu de Dresden i encarregat especial per Hitler del robatori d’art a mig Europa. Posse tenia contacte directe sovint amb el seu superior, se’l convidava a la cancelleria del *Reich*, a la residència de Hitler a Munic o a la caserna dels boscos de la Masúria. Quan de vegades s’havia d’esperar unes quantes hores abans no el feien

passar, no s’ho prenia com un desprestigi: Posse emplenava magatzems i això omplia Hitler de satisfacció.

Posse no era pas una figura marginal, com s’ha afirmat fins ara en la bibliografia. Era el “dèmon de Hitler”, com escriu la historiadora de l’art Birgit Schwarz en el seu nou llibre *Auf Befehl des Führers* (‘A les ordres del Führer’). Segons Schwarz, Hitler no tan sols no es va mirar el major robatori d’art de la història des de la distància i després –si es feia, que es fes bé– va fer reservar les millors peces per al seu “museu del Führer”, que volia fer construir a Linz. Sinó que va dirigir aquell brutal robatori i no volia només omplir el museu de Linz, sinó els museus de tot

el *Reich*. Tenia en ment un projecte faraònic.

Tanmateix, el robatori d’art dels nazis, els més grans delinqüents de la història mundial, que volien decorar les seves sales amb l’art més bonic del món, no ha estat objecte d’interès fins al debat sorgit arreu del món arran de la troballa d’art de Munic. Hi ha nombrosos llibres, pel·lícules i documentals que expliquen les històries de marxants, unitats militars i vagons especials, que parlen de magatzems d’art en mines i de l’ànima artística del mariscal Hermann Göring. Birgit Schwarz, però, no vol cap història; ella vol lligar tots els caps, vol tota la veritat.

L’autora, professora a la Universitat de Viena, havia planejat el seu llibre abans que sortís a la llum la història dels quadres secrets de Cornelius Gurlitt. Ha analitzat repetidament en diversos estudis la predilecció de Hitler per les arts plàstiques. Ara afina novament les investigacions sobre el saqueig d’art en els països ocupats i corregeix les seves investigacions categòricament. Segons ella no va ser, com se sol dir sovint, el robatori nazi, sinó el robatori d’art de Hitler.

capità nord-americà Rorimer, després director del MOMA, rescatant obres robades.

El juny de 1938 Hitler ja s'hi havia implicat personalment. Després de l'annexió d'Àustria, va fer enviar una ordre secreta a diversos indrets, que feia referència a confiscacions a Àustria. "Les obres d'art, en gran part provinents de mans jueves", tal com ho formulava la cancelleria del Reich, havien de servir per proveir despatxos, entre altres estances. A partir d'aleshores, el Führer va voler decidir personalment com s'havia d'utilitzar el botí artístic, per exemple de les SS o de la Gestapo, com calia procedir amb antics grans quadres pro-

pietat de persones perseguides, de convents dissolts i d'Estats ocupats. També volia decidir com decoraria el futur museu de Linz i la resta de museus del Reich. Hitler, el gran curador.

Les anomenades restriccions del Führer, és a dir, les exigències de Hitler de decidir sobre una gran quantitat de peces dignes de museu, s'emmotllaren al desenvolupament de la guerra, i s'anaren ampliant a cada vegada més països. Contínuament, Hitler mirava fotografies i repassava llistes. Si alguna cosa li semblava desitjable, Posse ho custodiava. A la seva residència de Munic hi entraven noves adquisicions que Hitler contemplava en primera persona, i després s'enviaven a d'altres dipòsits a causa de la manca d'espai. Altres estimacions més recents també partien fins ara de la base que aquesta "selecció del Führer" contenia menys art robat, prop de 560 obres. Schwarz destaca que cap al final del Tercer Reich n'hi havia com a mínim 50.000.

Realment, Hitler no tenia intenció d'aplegar el material confiscat a la seva col·lecció privada. Ni tan sols pel seu aniversari no volia que li regalesin cap objecte d'aquesta mena. No es quedava res per a ell, però s'enriquia com a persona: es veia com un expert i tota obra d'art robada confirmava el seu coneixement. L'art, obtingut fraudulentament, pres de caixes de trasllat de refugiats, li servia per esbargar-se, per autoafirmar-se.

Durant molt de temps, els estudis apareguts van presentar la idea que Hitler no havia tingut res a veure amb el dia a dia obscur de les confiscacions: ell va fer que semblés així des

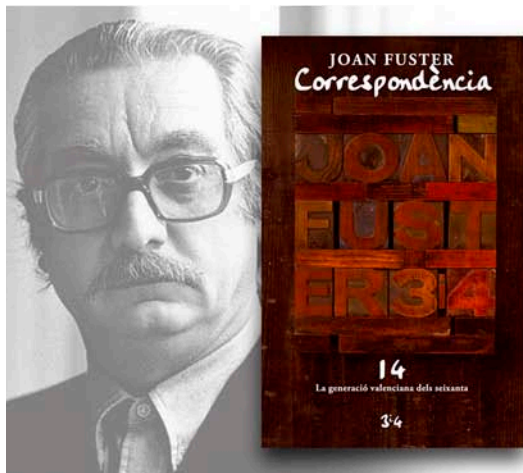
del principi. No es confiscava pas en nom de Hitler, sinó en nom del Reich. Això estava explícitament prohibit. Als dipòsits d'art robat amb prou feines s'hi deixava veure. Hi enviava altra gent. Al final de la guerra el destí de les persones li era igual, però no pas el destí de les obres d'art que hi havia als magatzems. Pel que es veu, això va confirmar a molta gent la suposició que Hitler tenia una autèntica passió per l'art. Potser ell mateix s'ho creia; ell, que quan quedava astorat davant d'un quadre, es diu que gairebé se li tallava la respiració. Temps després el seu gust, més aviat antiquat, va ser objecte de mofa i, finalment, la investigació en l'àmbit de la història de l'art es va allunyar de la seva figura.

Molts subordinats van participar en el robatori, i sovint hi havia competència i disputes entre ells. Al final del 1942 Posse, l'important delator, morí de càncer. Després de la guerra, molts dels qui havien participat en el robatori d'art mentiren en els interrogatoris dels Aliats, entre els quals el successor de Posse i també comerciants d'art (com Hildebrand Gurlitt) i directores de museus. Van aparèixer llegendes i mites que van desviar l'atenció d'historiadors i comerciants d'art d'aquell embolic i que esdevindrien la base de la investigació en aquest àmbit.

Schwarz ho ha investigat i ara es demostra que tot és més senzill, més lògic, més gran i més terrible del que es deia fins ara.

Ulrike Knöfel
© Der Spiegel

Traducció d'Arnau Figueras

POESIA 3i4

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com

